

Rezime Izvještaja guvernera - Jun-Jul 2014

Ažurirano: 15.09.2014. godine

U Izvještaju guvernera za jun i jul 2014. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2014. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2014. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u junu i julu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2014. godinu.

Prema preliminarnim podacima Monstata, BDP Crne Gore je u 2013. godini ostvario rast od 3,5%, dok je u prvom kvartalu 2014. godine ostvaren rast od 1,7% u odnosu na prvi kvartal 2013. Prema procjenama Ministarstva finansija, za 2014. očekuje se realni rast od 3,5%.

Cijene su u julu 2014. godine u odnosu na prethodni mjesec smanjene za 0,4%, dok je godišnja stopa inflacije u julu iznosila -1,2%.

U prvih sedam mjeseci u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 15,5%. Pad je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 32,2% i sektoru prerađivačke industrije od 0,7%, dok je rast proizvodnje ostvaren u sektoru vađenja ruda i kamena od 22,4%. Broj dolazaka turista, u prvih sedam mjeseci 2014. godine, veći je za 0,1%, u odnosu na isti period 2013. godine, dok je broj noćenja veći za 0,2%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima, u prvih šest mjeseci 2014. godine u odnosu isti period prethodne godine, povećan za 5,6%, a prevoz robe za 8,1%. U istom periodu povećan je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 41,6%, a prevoz robe za 16,5%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju u prvih šest mjeseci 2014. godine povećan je za 21,2% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je, u prvih sedam mjeseci 2014. godine, proizvedeno ukupno 113.410 m³ šumskih sortimenata, što je za 4,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u drugom kvartalu 2014. godine zabilježilo pad od 2,5% u odnosu na drugi kvartal 2013. godine, mjereno efektivnim časovima rada.

Prosječan broj zaposlenih u julu 2014. godine iznosio je 181.408 lica, što je za 0,9% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 1,5% više u odnosu na jul 2013. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u julu 2014. godine iznosio 31.115 što predstavlja pad od 1,4% u odnosu na prethodni mjesec, a rast od 3,4% u odnosu na jul 2013. godine.

Na kraju jula 2014. godine, od 59.620 pravnih lica i preduzetnika, njih 13.653 ili 22,9% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je viši za 0,7%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa je na kraju jula 2014. godine iznosio 445,7 miliona eura, i bio je za 8,7% niži nego na kraju juna.

Koncentracija duga na dan 31.07.2014. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosi 14,2% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,4% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 39,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.045,4 miliona eura na kraju jula 2014. godine i bila je za 1,3% veća u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti koji su ostvarili rast od 1,1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na kraj prethodne godine niži za 0,5%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 71,9% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u julu 2014. godine iznosili 2.188,2 miliona eura, i viši su u odnosu na prethodni mjesec za 1,9%, dok su u odnosu na kraj 2013. godine viši za 4,3%. Od ukupnog iznosa depozita, na depozite privrede se odnosilo 596,1 milion eura ili 27,2%, dok je sektor stanovništva učestvovao sa 1.270,1 milion eura ili 58% u ukupnim depozitima. Ukupan kapital banaka na kraju jula 2014. godine iznosio je 430,4 miliona eura, što je za 0,5% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 8,2% više nego na kraju prethodne godine.

Kreditni koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju jula iznosili su 533,1 milion eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 4,1%, dok u odnosu na kraj prethodne godine bilježe rast od 11,4%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju jula tekuće godine iznosili 417,2 miliona eura i činili su 17,4% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 3,6%, dok su u odnosu na kraj prethodne godine niži za 1,4%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju jula 2014. godine je iznosila 9,55%, što predstavlja rast od 0,01 p.p. na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj decembra 2013. godine zabilježila rast od 0,19 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u julu 2014. godine je iznosila 10,18%, što predstavlja rast od 0,13 p.p. na mjesečnom nivou, i rast od 0,76 p.p. u odnosu na decembar 2013. godine. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 2,08% na kraju jula 2014. godine i bila je niža za 0,1 p.p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj 2013. godine ostvarila pad od 0,46 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 203,1 milion eura na kraju jula 2014. godine, i bilježi rast od 5,3 miliona eura ili 2,7% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na kraj prethodne godine veća za 6,2 miliona eura ili 3,2%. U julu dvije banke nijesu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun Centralne banke u inostranstvu izdvojeno je 43,3%, na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 36,1%, a u državnim zapisima 20,6%. Tokom jula 2014. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Prema preliminarnim podacima Agencije za nadzor osiguranja, bruto premija osiguranja je iznosila 6,6 miliona eura u julu 2014. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (88,1%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (11,9%).

U julu 2014. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 2 miliona eura kroz 390 transakcija. Ostvareni promet bio je manji za 38,2% nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 31.07.2014. godine je iznosila 2,9 milijardi eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 2,2%. Berzanski indeks MONEX20, čija je vrijednost na kraju jula 2014. godine bila 10.255,55 indeksnih poena, bio je viši u odnosu na kraj prethodnog mjeseca za 5,5%, dok je indeks MONEXPIF iznosio 2.705,95 i zabilježio je pad od 4,4% na mjesečnom nivou.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u julu 2014. godine, fiskalni suficit Crne Gore iznosio je 13,4 miliona eura, dok je u julu 2013. godine ostvaren deficit u iznosu od 37,8 miliona eura. Deficit budžeta za sedam mjeseci 2014. godine iznosio je 50,5 miliona eura, odnosno 1,4% procijenjenog godišnjeg BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 120,7 miliona eura ili 3,4% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za jul manje za 2,6%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u julu 2013. godine, ostvaren je pad od 1,5%. Izdaci budžeta iznosili su 107,2 miliona eura ili 3% BDP-a, što je za 3,8% manje u odnosu na plan za jul 2014. godine, a 33,1% manje u odnosu na ostvarenje izdataka u julu 2013. godine. Na kraju juna 2014. godine, javni dug Crne Gore iznosio je 2.022,1 milion eura ili 57,5% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 438,3 miliona eura ili 12,5% BDP-a, a na spoljni dug 1.583,8 miliona eura ili 45% BDP-a.

U prvih šest mjeseci 2014. godine ostvaren je rast deficita tekućeg računa koji je većim dijelom rezultat negativnih kretanja na računima roba. Prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa platnog bilansa iznosio je 441,8 miliona eura ili 5,6% više nego u istom periodu 2013. godine. U posmatranom periodu ostvareno je povećanje deficita na računima roba za 3,5%, kao rezultat smanjenja izvoza roba za 20%. Takvim kretanjima najviše je doprinijelo smanjenje izvoza električne energije i proizvoda metalske industrije. Na računima usluga ostvaren je suficit u iznosu od 121,3 miliona eura ili 11,6% više

nego u istom periodu prethodne godine, dok je na računima primarnih i sekundarnih dohodaka suficit iznosio 80,4 miliona eura. Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-jul 2014. godine neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 189,8 miliona eura, što je za 1,2% više nego u istom periodu prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 99,71% u junu, a 100% u julu.

U junu i julu su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Započeta je izrada akcionog plana za usklađivanje s pravnom tekovinom EU u kontekstu izvještaja EK o skriningu za 17. Poglavlje. Uz podršku Ministarstva vanjskih poslova u Ljubljani u okviru pružanja bilateralne tehničke pomoći za potrebe pregovora s EU, održani su konsultativni sastanci 24-25. jula sa slovenačkim ekspertom iz Ministarstva finansija g. Stanetom Venceljem, vezano za izradu akcionog plana na polju javnih finansija, odnosno implementacije ESA 2010 standarda. Pripremljen je i Ministarstvu vanjskih poslova i EI je dostavljen prilog godišnjem izvještaju EK o napretku, u dijelu iz nadležnosti CBCG, za izvještajni period 01.04-01.09.2014. godine. Shodno zahtjevu Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, dostavljene su inovirane informacije za drugi izvještaj o realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju za izvještajni period septembar 2013-jul 2014. godine. Dostavljen je komentar na nacrt zajedničke pozicije Evropske unije za Poglavlje 4 – Slobodno kretanje kapitala, a koji je pripremljen za potrebe posjete ministra finansija Briselu. Na sastanku Međuvladine konferencije o pristupanju EU, održanom 24. juna, otvoreno je Poglavlje 4 – Slobodno kretanje kapitala. Ostvareno je učešće na XI sjednici Odbora bankarstva i drugih finansijskih organizacija i osiguranja na kojoj je prezentiran izvještaj o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore za Poglavlje 9 – finansijske usluge, održanoj 3. jula u PKCG. Ostvareno je učešće na sjednici Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore, na njihov poziv, na kojoj je razmatran nacrt Pregovaračke pozicije za Poglavlje 9 – finansijske usluge, održanoj 10. jula. Ostvareno je učešće na IV sastanku Komisije za evropske integracije, održanom 16. jula, na kome je razmatran drugi kvartalni izvještaj o realizaciji obaveza iz Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2014-2018. Na poziv Ministarstva ekonomije, ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za industriju, trgovinu, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.